

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2014r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie Wydział I Cywilny

Przewodniczący – SSO Juliusz Ciejek

Protokolant – p.o. sekr. sąd. Natalia Anielska

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2014r. w Olsztynie,

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka Masy Upadłości Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w O.**

przeciwko **A. M.**

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

I. umarza postępowanie w zakresie żądania uznania za bezskuteczne w stosunku do powoda:

1. umowy o nieodpłatne zniesienie współwłasności i podział małżeńskiego majątku dorobkowego z dnia 7 kwietnia 2010r. zawartej między dłużniczką T. M. a pozwanym, której przedmiotem były:

a. nieruchomość położona w miejscowości R., obręb 21 W., gmina G., powiat (...), województwo (...), składająca się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...), o obszarze 366m², dla której Sąd Rejonowy w (...)prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...).

b. lokal mieszkalny nr (...), w budynku nr (...)położonym przy ul. (...)w O., o powierzchni użytkowej 73,72m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

c. lokal mieszkalny nr (...), w budynku nr (...)położonym przy ul. (...)w O., o powierzchni użytkowej 73,50m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

2. umowy darowizny z dnia 7 kwietnia 2010r. zawartej między dłużniczką T. M. a pozwanym, której przedmiotem były:

a. lokal mieszkalny nr (...), w budynku nr (...)położonym przy ul. (...)w R., o powierzchni użytkowej 78,20m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi księgę wieczystą KW nr (...);

b. lokal mieszkalny nr (...)w budynku nr (...)położonym przy ul. (...)w R., o powierzchni użytkowej 28,40m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi księgę wieczystą KW nr (...);

c. nieruchomość zabudowana położona w R.przy ul. (...), składająca się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), o obszarze 119m², dla której Sąd Rejonowy w (...)prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

d. udział wynoszący 1/5 części w nieruchomości gruntowej zabudowanej położonej w R.przy ul. (...), stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), o obszarze 538m², dla której Sąd Rejonowy w (...)prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

celem ochrony i zaspokojenia wierzytelności powoda powyżej kwoty 1.963 zł 33 gr (jeden tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt trzy złote trzydzieści trzy grosze);

II. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda umowę o nieodpłatne zniesienie współwłasności i podział małżeńskiego majątku dorobkowego z dnia 7 kwietnia 2010r. zawartą między dłużniczką T. M. a pozwanym, której przedmiotem był samochód marki M. (...), rok produkcji 2004, nr rej. (...), nr karty pojazdu (...), celem ochrony i zaspokojenia wierzytelności powoda w wysokości 1.963 zł 33 gr (jeden tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt trzy złote trzydzieści trzy grosze);

III. nie obciąża powoda kosztami procesu na rzecz pozwanego.

UZASADNIENIE

Powódka Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) z siedzibą w O. wniosła w dniu 23 maja 2011r. pozew przeciwko A. M. o:

1) uznanie za bezskuteczną w całości w stosunku do niej umowy o nieodpłatne zniesienie współwłasności i podział małżeńskiego majątku dorobkowego z dnia 7 kwietnia 2010 roku zawartej między dłużniczką powódki, T. M. a pozwanym, której przedmiotem były:

a. nieruchomości w miejscowości R., obręb 21 W., gmina G., powiat (...), woj. (...)- (...), składająca się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...), o obszarze 366 m², dla której Sąd Rejonowy w (...)prowadzi KW Nr (...),

b. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...)przy ulicy (...)w O., o powierzchni użytkowej 73,72 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi KW Nr (...)

c. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...)przy ulicy (...)w O.o powierzchni użytkowej 73, 50 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi KW Nr (...),

d. samochód M. (...) rok produkcji 2004, Nr rejestracyjny (...), Nr karty pojazdu (...)

2) uznanie za bezskuteczną w całości w stosunku do niej umowy darowizny z dnia 7 kwietnia 2010 roku zawartej między dłużniczką powódki, T. M. a pozwanym, której przedmiotem były:

a. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...)przy ulicy (...)w R.o powierzchni użytkowej 78,20 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi KW Nr (...),

b. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...)przy ulicy (...)w R.o powierzchni użytkowej 28,40 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...)prowadzi KW Nr (...),

c. nieruchomości zabudowaną położoną w R.przy ulicy (...), składającą się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), o obszarze 119 m², dla której Sąd Rejonowy w (...)prowadzi KW Nr (...),

d. udział wynoszący 1/5 część w nieruchomości zabudowanej położonej w R.przy ulicy (...), składającej się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), o obszarze 538 m², dla której Sąd Rejonowy w (...)prowadzi KW Nr (...),

celem ochrony i zaspokojenia wierzytelności powódki w łącznej wysokości 393.249 złotych.

Nadto domagała się zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Uzasadniając pozew, powódka wskazała roszczenia przysługujące jej wobec dłużniczki T. M.. Były to:

- a) roszczenie o zwrot nienależnie pobranego świadczenia za pracę,
- b) roszczenie o odszkodowanie za szkodę na mieniu powódki,
- c) roszczenie o zapłatę wkładu budowlanego,
- d) roszczenie o odszkodowanie za szkodę na mieniu powódki z tytułu bezpodstawnie wypłaconych kwot na rzecz S. J.,
- e) roszczenie o odszkodowanie za szkodę na mieniu powódki z tytułu bezpodstawnie wypłaconych kwot na rzecz J. M.,
- f) roszczenie o odszkodowanie za szkodę na mieniu powódki z tytułu wyzbycia się przez dłużniczkę nieruchomości powódki po zaniżonej cenie.

Dłużniczka powódki, T. M. była zatrudniona u powódki na stanowisku Prezesa Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej (...). W dniu 31 marca 2011 r. została zawieszona w pełnieniu swojej funkcji. Jedynymi składnikami jej majątku, znanymi powódce, z których mogła ona dochodzić zaspokojenia swoich wierzytelności, były te wymienione w akcie notarialnym z dnia 7 kwietnia 2010r. (k. 2-8).

Syndyk Masy Upadłości Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O. w upadłości likwidacyjnej pismem z dnia 8 września 2011r. przystąpił do sporu w charakterze powoda (k. 260).

Pozwany A. M. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew przyznał, że art. 530 k. c. nakazuje stosować odpowiednio m. in. art. 527 k. c. do przyszłych wierzycieli. Jednak chroniona wierzytelność powinna powstać najpóźniej w chwili wniesienia skargi paulińskiej, albo co najmniej istnieć w chwili wyrokowania. Pozwany wskazywał także, iż strona powodowa dochodzi ochrony wierzytelności, które powstały po dokonaniu przez dłużniczkę zaskarżonej czynności prawnej. Strona pozwana zakwestionowała istnienie poszczególnych roszczeń wskazanych w pozwie (k. 263-272).

Na rozprawie w dniu 1 lipca 2014r. pełnomocnik powódki oświadczył, że ogranicza pozew do kwoty 1.963,33 złotych oraz do samochodu marki M. (...), rok produkcji 2004, nr rejestracyjny (...), nr karty pojazdu (...), jednocześnie oświadczaając, że cofa pozew ze zrzeczeniem się roszczenia w pozostałym zakresie.

Pełnomocnik pozwanego oświadczył, że nie kwestionuje stanowiska co do istnienia zaległości na dzień 10 czerwca 2014r. w sprawie Km 497/12 (k. 458).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

T. M., żona pozwanego A. M. od 21 sierpnia 2010r. była zatrudniona na stanowisku Prezesa Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O.. W dniu 31 marca 2010r. została zawieszona w pełnieniu swojej funkcji.

(dowód: postanowienie z dnia 31 marca 2010r. w sprawie VI Ds. 42/09, k. 50-51)

Postanowieniem z dnia 31 marca 2010r. w sprawie VI Ds. 40/09 Prokurator Prokuratury Okręgowej w (...)– w związku z toczącym się postępowaniem karnym w sprawie popełnienia przestępstw z art. 267a Prawa spółdzielczego, art. 284 § 1 k.k. oraz 267b Prawa spółdzielczego – zastosował wobec T. M. środek zapobiegawczy w postaci poręczenia majątkowego obejmującego kwotę 20.000 złotych oraz zawieszenia w wykonywaniu czynności służbowych związanych z zajmowaniem stanowisk w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w O.. Na skutek zażalenia Sąd Rejonowy w (...)w sprawie VII Kp 281/10 utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

(dowód: postanowienie z dnia 31 marca 2010r. w sprawie VI Ds. 42/09, k. 50-51, postanowienie w sprawie VII Kp 281/10, k. 52-55)

W dniu 7 kwietnia 2010r. w formie aktu notarialnego została zawarta między T. M. i pozwanym umowa. Na mocy umowy o nieodpłatne zniesienie współwłasności i podział małżeńskiego majątku dorobkowego pozwany otrzymał na wyłączną własność:

- a. nieruchomości w miejscowości R., obręb 21 W., gmina G., powita (...), woj. (...)- (...), składająca się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...), o obszarze 366 m², dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi KW Nr (...),
- b. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...) przy ulicy (...) w O., o powierzchni użytkowej 73,72 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...) prowadzi KW Nr (...)
- c. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...) przy ulicy (...) w O. o powierzchni użytkowej 73, 50 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...) prowadzi KW Nr (...),
- d. samochód M. (...) rok produkcji 2004, Nr rejestracyjny (...), Nr karty pojazdu (...).

Na mocy powyższej umowy T. M. darowała pozwanemu:

- a. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...) przy ulicy (...) w R. o powierzchni użytkowej 78,20 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...) prowadzi KW Nr (...),
- b. lokal mieszkalny Nr (...), w budynku Nr (...) przy ulicy (...) w R. o powierzchni użytkowej 28,40 m² wraz z przysługującymi mu prawami, dla którego Sąd Rejonowy w (...) prowadzi KW Nr (...),
- c. nieruchomości zabudowaną położoną w R. przy ulicy (...), składającą się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), o obszarze 119 m², dla której Sąd Rejonowy w Kętrzynie prowadzi KW Nr (...),
- d. udział wnoszący 1/5 część w nieruchomości zabudowanej położonej w R. przy ulicy (...), składającej się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), o obszarze 538 m², dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi KW Nr (...).

(dowód: akt notarialny z dnia 7 kwietnia 2010 r. Rep. A 1381/2010, k.167-171)

W dacie zawierania wskazanej wyżej umowy T. M. była świadoma ciężących na niej zobowiązań wobec różnych podmiotów, w tym wobec Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O.. W związku z działaniem na szkodę spółdzielni toczy się aktualnie przeciwko wymienionej sprawie karna, która nie zakończyła się wydaniem wyroku w postępowaniu przed Sądem I instancji.

(dowód: zeznania świadka T. R.-M., k. 423v.-424, płyta CD, k. 425)

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2011r. w sprawie I C 80/11 o zapłatę wkładu budowlanego Sąd Rejonowy w (...) zasądził od pozwanych – T. M. i S. M. solidarnie na rzecz powódki Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O. kwotę 37.000 złotych, a dodatkowo od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8.000 złotych z ustawowymi odsetkami tych kwot od dnia 1 lutego 2011r. do dnia zapłaty.

(dowód: wyrok w sprawie I C 80/11, k. 300)

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2011r. w sprawie I C 223/11 o odszkodowanie za szkodę na mieniu z tytułu bezpodstawnie wypłaconych kwot na rzecz S. J. Sąd Rejonowy w (...) oddalił powództwo wytoczone przez Syndyka Masy Upadłości Spółdzielni Mieszkaniowej w O. w upadłości likwidacyjnej.

(dowód: wyrok w sprawie I C 223/11, k.336)

Wyrokiem z dnia 30 maja 2012r. w sprawie IX Ca 187/12 na skutek apelacji powoda Syndyka Masy Upadłościowej Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w O.w upadłości likwidacyjnej od wyroku Sądu Rejonowego w (...)z dnia 9 grudnia 2011r. w sprawie I C 223/11, Sąd Okręgowy w (...)zmienił zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że oddalił powództwo w stosunku do pozwanego S. J.oraz zasądził od pozwanych, S. M.i T. M.solidarnie na rzecz Syndyka Masy Upadłości Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w O.w upadłości likwidacyjnej kwotę 57.300 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 17 marca 2011r. do dnia zapłaty.

(dowód: wyrok w sprawie IX Ca 187/12, k. 366)

Postanowieniem z dnia 16 listopada 2012r. Sąd Okręgowy w (...)w sprawie IX Ca 187/12 wstrzymał wykonanie wyroku z dnia 30 maja 2012r. aż do czasu zakończenia postępowania kasacyjnego.

(dowód: postanowienie w sprawie IX Ca 187/12, k. 367)

Od wyroku z dnia 30 maja 2012r. została wniesiona skarga kasacyjna. W wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy uchylił sprawę Sądu Okręgowego w (...)o sygn. IX Ca 187/12 do ponownego rozpoznania.

(vide: protokół rozprawy z dnia 26 marca 2013r., k. 370)

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2014r. w sprawie IX CA 927/13 Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił apelację Syndyka Masy Upadłości Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O. w upadłości likwidacyjnej od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 9 grudnia 2011r. w sprawie I C 223/11. Wyrok ten jest prawomocny i nie została od niego wniesiona skarga kasacyjna.

(bezsporne, vide: k. 406)

Wyrokiem z dnia 27 października 2011 r. w sprawie IV Pm 23/10 o odszkodowanie za szkodę na mieniu Sąd Rejonowy w (...)zasądził od pozwanej T. M.na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w O.w upadłości likwidacyjnej kwotę 3.934,27 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2010r. do dnia zapłaty.

(dowód: wyrok w sprawie IV Pm 23/10, k. 420)

Wyrokiem z dnia 6 marca 2012r. w sprawie IV Pa 7/12 na skutek apelacji wniesionej przez Syndyka Masy Upadłości Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w O.w upadłości likwidacyjnej oraz pozwaną T. M.od wyroku Sądu Rejonowego w (...)z dnia 27 października 2011r. w sprawie IV Pm 23/10 Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda w miejsce kwoty 3.934,27 złotych kwotę 5.861,75 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2010r. do dnia zapłaty.

(dowód: wyrok w sprawie IV Pa 7/12, k. 421)

Na podstawie prawomocnych wyroków Sądu Rejonowego w (...)z dnia 9 czerwca 2011r. w sprawie I C 80/11 oraz Sądu Okręgowego w (...)z dnia 6 marca 2012r. w sprawie IV Pa 7/12 powód w 2012r. wszczął egzekucję przeciwko T. M.(Km 232/12 i Km 497/12).

W związku z prawomocnym oddaleniem powództwa skierowanego przeciwko T. M.wymieniona pismami z dnia 12 lutego 2014r. wystąpiła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...)o umorzenie postępowania egzekucyjnego o sygn. Km 1229/12, wszczętego i prowadzonego na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w (...)z dnia 30 maja 2012r. w sprawie IX Ca 187/12. Wniosła jednocześnie o zwrot niezasadnie wyegzekwowanych kwot, ewentualnie o zaliczenie tychże kwot na poczet długu w innych toczących się z jej udziałem postępowaniach egzekucyjnych.

Postanowieniem z dnia 4 marca 2014r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w (...) – na podstawie art. 825 pkt 2 k.p.c. – umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 1229/13, stwierdzając, że w ramach tej egzekucji powstała nadpłata w wysokości 21.884,44 złotych.

(dowód: pismo z dnia 12 lutego 2014r., k. 446-446v., postanowienie z dnia 4 marca 2014r., k. 452)

Pismem z dnia 28 lutego 2014r. w sprawach Km 232/12 i 497/12 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w (...)zawiadomił T. M.o zajęciu przysługującej jej wierzytelności w postaci nadpłaty powstałej w ramach postępowania egzekucyjnego Km 1229/12.

(dowód: pisma z dnia 28 lutego 2014r., k. 433-433v, 434-434v.)

Na dzień 17 lutego 2014r. zaległość w sprawie egzekucyjnej Km 232/12 wynosiła 31.949,18 złotych tytułem należności głównej oraz 1.072,41 złotych tytułem odsetek do dnia 17 lutego 2014r. Z kolei w sprawie egzekucyjnej Km 497/12 zaległość wynosiła 5.861,75 złotych tytułem należności głównej oraz 1.029,05 złotych tytułem odsetek do dnia 17 lutego 2014r.

(dowód: zaświadczenie o dokonanych wpłatach, k. 435-436, zaświadczenie o dokonanych wpłatach, k. 435-436)

Nadpłata powstała w postępowaniu egzekucyjnym Km 1229/12 została zajęta i przeznaczona na spłatę innych zobowiązań egzekwowanych w ramach postępowań Km 232/12 i 497/12.

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2014r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w (...)zakończył postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 232/12, zwracając powodowi tytuł wykonawczy z uwagi na niezaspokojenie całego roszczenia.

(dowód: postanowienie z dnia 6 czerwca 2014r., k. 453)

Na dzień 1 lipca 2014r. do zaspokojenia w sprawie egzekucyjnej Km 497/12 pozostała dłużnicze T. M. kwota 1.963,33 złotych.

(bezsporne: protokół rozprawy z dnia 1 lipca 2014r., k. 458)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle ustalonych okoliczności faktycznych powództwo w ostatecznie sformułowanej postaci zasługiwało na uwzględnienie.

Z uwagi na to, że powód cofnął pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w zakresie wszystkich wierzytelności chronionych skargą pauliańską, poza niewyegzekwowanym roszczeniem w kwocie 1.963,33 złotych w sprawie Km 497/12, i ograniczył żądanie uznania za bezskuteczną czynności prawnej wyłącznie do samochodu marki M. (...) z 2004r., Sąd umorzył postępowanie w pozostałej części na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 i 4 k.p.c.

Analizując niniejszą sprawę, w pierwszej kolejności należy podkreślić, iż zgodnie z art. 316 § 1 zd. 1 k.p.c. po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Z przywołanego przepisu wynika, że sąd ocenia sprawę, mając na uwadze stan sprawy, czyli istniejące okoliczności faktyczne i stan prawny obowiązujący na dzień, do którego strony procesu mogły przytaczać fakty i dowody (art. 217 § 1 k.p.c.), tj. na dzień zamknięcia rozprawy. Wobec powyższego nowa okoliczność faktyczna lub zmiana stanu prawnego, która ma miejsce po zamknięciu rozprawy, nie może mieć wpływu na treść orzeczenia, o ile sąd nie otworzył na nowo rozprawy.

Na rozprawie w dniu 1 lipca 2014r. powód oświadczył, że do całkowitego zaspokojenia jego roszczeń pozostała jeszcze do zapłaty kwota 1.963,33 złotych. Powyższej okoliczności, także w zakresie wysokości zadłużenia, nie zaprzeczyła strona pozwana, wskazując, że na dzień 10 czerwca 2014r. istnieje wobec powoda zaległość w sprawie egzekucyjnej

Km 497/12. Wprawdzie już po zamknięciu rozprawy pozwany przedłożył pismo Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...)z dnia 11 lipca 2014r., z którego wynika, że wobec zapłaty kwoty 697,65 złotych postępowanie egzekucyjne zostało zakończone, to Sąd nie znalazł podstaw do otwarcia rozprawy na nowo. Przede wszystkim pełnomocnik pozwanego nie wnosił w dniu 1 lipca 2014r. o odroczenie rozprawy, podnosząc, że w najbliższym czasie nastąpi całkowite zaspokojenie wierzytelności powoda. Okoliczność związana ze spłatą zadłużenia była wątpliwa z uwagi na to, że w dniu 6 czerwca 2014r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w (...)zwrócił w sprawie Km 232/12 powodowi tytuł wykonawczy ze względu na brak całkowitego zaspokojenia roszczenia.

Dokonując oceny zgłoszonego powództwa, należy przede wszystkim wskazać, iż zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Stosownie do § 2 omawianego artykułu czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

Z analizowanego artykułu wynika, że przesłankami skargi pauliańskiej są: 1) dokonanie przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej, na skutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, 2) pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika, 3) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela oraz 4) wiedza lub możliwość (przy zachowaniu należytej staranności) dowiedzenia się o takim działaniu dłużnika przez osobę trzecią.

Wskazane wyżej przesłanki muszą być spełnione łącznie, aby wierzyciel mógł skorzystać z żądania uznania czynności prawnej za bezskuteczną. Korzystanie ze skargi pauliańskiej wymaga zasadniczo istnienia wierzytelności podlegającej ochronie. Co istotne, to na wierzycielu – zgodnie z regułą określoną w art. 6 k.c. – spoczywa ciężar udowodnienia wystąpienia wszystkich przesłanek uzasadniających skargę pauliańską.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że kwota 1.963,33 złotych, do której ostatecznie ograniczono pozew w niniejszej sprawie i której ochrony domagano się w drodze powództwa ze skargi pauliańskiej, jest wierzytelnością zasądzoną prawomocnie na rzecz powoda na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w (...)z dnia 6 marca 2012r. w sprawie IV Pa 7/12, a wierzytelność ta była egzekwowana w ramach postępowania Km 497/12 (vide: m.in. k. 437-438v.). Z treści przywołanego wyroku wynika, że T. M. została zobowiązana do zapłaty powodowi kwoty 5.861,75 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 października 2010r. do dnia zapłaty. Data zasądzenia odsetek od należności głównej świadczy o tym, że roszczenie o zapłatę stało się wymagalne już po dacie dokonania zaskarżonej w niniejszym postępowaniu czynności prawnej, tj. po dniu 7 kwietnia 2010r. Także uzasadnienie wyroku w sprawie IV Pm 23/10 wskazuje na to, że w tamtym postępowaniu powód dochodził roszczeń w związku ze sprawowaniem przez dłużniczkę T. M. funkcji Prezesa Zarządu w okresie od 4 września 2006r. do 28 czerwca 2010r.

Jednakże zgodnie z art. 530 k.c. przepisy artykułów poprzedzających (art. 527-529 k.c.) stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Jeżeli jednak osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową odpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną tylko wtedy, gdy osoba trzecia o zamiarze dłużnika wiedziała. W rozumieniu tego przepisu wierzycielem przyszłym jest taki wierzyciel, którego wierzytelność (roszczenie) jeszcze nie istnieje w sensie prawnym w chwili dokonywania przez dłużnika (przyszłego dłużnika) czynności prawnej w warunkach określonych w art. 527 § 1 k.c. W sytuacji, gdy wierzyciel podejmuje decyzję o wytoczeniu powództwa ze skargi pauliańskiej, jest on obowiązany wykazać, że wierzytelność, której ochrony żąda, powstała i da się ją określić w sensie podmiotowym i przedmiotowym. Podlegająca ochronie wierzytelność powinna powstać najpóźniej w dacie wniesienia skargi pauliańskiej albo co najmniej w chwili wyrokowania w jej przedmiocie. Jest to jedna z koniecznych przesłanek roszczenia wynikającego z art. 530 w zw. z art. 527 k.c., bez zaistnienia której

występuje czasowy brak legitymacji czynnej, ze względu na który powództwo jako przedwczesne podlega oddaleniu (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 30 marca 1995r., sygn. akt I ACr 73/95, OSA 1995, z. 9, poz. 59).

Z przepisu art. 530 k.c. wynika, że konieczną przesłanką zaskarżenia czynności prawnej dłużnika dokonanej przed powstaniem wierzytelności jest to, aby dłużnik przy jej dokonywaniu działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Oznacza to, że zostało zastrzone wymaganie w zakresie stanu świadomości dłużnika dokonującego czynności prawnej krzywdzącej wierzycieli. Nie wystarcza w tym wypadku, aby dłużnik miał świadomość pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli, ale wymagane jest, aby dłużnik miał zamiar pokrzywdzenia wierzycieli, a mianowicie działał w tym kierunku umyślnie (świadomie i celowo). W ocenie Sądu, w realiach niniejszej sprawy przesłanka ta została wykazana. Po pierwsze, na datę zamknięcia rozprawy wierzytelność istniała i została stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu. Po drugie, Sąd miał na uwadze zeznania świadka – dłużniczki T. M., która nie wykluczyła, że na decyzję o zawarciu umowy o zniesieniu współwłasności i podziału majątku dorobkowego miały wpływ względy finansowe, tj. roszczenia kierowane wobec niej przez powoda i inne podmioty. Tej treści zeznania potwierdzają, że dłużniczka była świadoma ciężących na niej zobowiązań, w tym także względem Spółdzielni, ale mimo tej wiedzy rozdysponowała całym posiadanym majątkiem tak, aby uniemożliwić swoim wierzycielom prowadzenie z niego egzekucji.

Przy analizie niniejszej sprawy trzeba pamiętać o regulacji zawartej w art. 528 k.c., zgodnie z którym jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W niniejszym procesie skargą pauliańską została zaskarżona zawarta w formie aktu notarialnego umowa składająca się z dwóch części (umowy nieodpłatnego zniesienia współwłasności i podziału majątku dorobkowego oraz umowy darowizny). Na mocy tej umowy doszło między pozwanym a dłużniczką powoda T. M. m.in. do nieodpłatnego zniesienia współwłasności i podziału majątku dorobkowego w ten sposób na wyłączną własność przyznano pozwanemu trzy nieruchomości i samochód M. (...) z 2004r. o nr rejestracyjnym No (...). Z tytułu zniesienia współwłasności tych przedmiotów majątkowych nie został przewidziany między stronami umowy obowiązek spłaty czy dopłaty. Oznacza to, że pozwany, nie będąc zobowiązanym do zwrotu na rzecz T. M. jakiegokolwiek kwoty odpowiadającej równowartości połowy udziału w prawie własności wymienionych przedmiotów, uzyskał korzyść majątkową pod tytułem darmym, a zatem w realiach niniejszej sprawy ma zastosowanie art. 528 k.c.

Brzmienie przywołanego wyżej art. 528 k.c. jednoznacznie wskazuje, że w sytuacji nieodpłatnego uzyskania korzyści nie jest istotne, czy osoba, która uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W przypadku czynności nieodpłatnych możliwość wystąpienia przez wierzyciela z żądaniem uznania czynności za bezskuteczną została uniezależniona od wiedzy osoby trzeciej o działaniu przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli. Przepis art. 528 k.c. uwalnia wierzyciela od obowiązku wykazania istnienia po stronie osoby trzeciej wiedzy odnośnie działania przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jednocześnie oznacza to, że osoba trzecia nie może się uwolnić od odpowiedzialności również wtedy, gdy wykaże, iż nie wiedziała i przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć o działaniu z pokrzywdzeniem wierzycieli. Udowodnienie przez osobę trzecią, że nie wiedziała i – mimo zachowania najwyższej staranności – nie mogła się dowiedzieć o działaniu z pokrzywdzeniem wierzycieli, nie rodzi zwolnienia jej od odpowiedzialności wobec wierzyciela. Wiedza osoby trzeciej jest w tym wypadku całkowicie obojętna i pozostaje poza zakresem badania przez sąd przy rozpoznawaniu sprawy wszczętej na skutek skargi pauliańskiej. Innymi słowy, stan podmiotowy osoby trzeciej, niezależnie od stosunków łączących dłużnika z osobą trzecią, nie ma tutaj znaczenia, a do zaskarżenia czynności prawnej wystarczy spełnienie pozostałych warunków przewidzianych w art. 527 § 1 i 2 k.c.

Co ważne, w doktrynie przyjmuje się, że w sytuacji, gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłącznie art. 528 k.c. jako przepis dalej idący, z pominięciem domniemań wynikających z art. 527 § 3 i 4 k.c. (zob. Komentarz do art. 528 kodeksu cywilnego, A. Rzetecka-Gil, Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna, LEX 2011, Komentarz do art. 528 kodeksu cywilnego, A. Janiak [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna, pod red. A. Kidyby, LEX 2010). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 grudnia 2005r. (sygn. akt II CK 309/05, LEX nr 188551), stwierdzając, że przepis art. 528 k.c. statuuje surowsze przesłanki uznania czynności za bezskuteczną, niż czyni to § 3 art. 527 k.c. Jeżeli zatem ten drugi z wymienionych przepisów dostatecznie pewnie usprawiedliwia żądanie strony powodowej, tj. odwoływanie się do pierwszego z nich jest bezprzedmiotowe.

Mając wyżej przedstawione okoliczności na uwadze, Sąd uznał, że okoliczność, czy pozwany wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o tym, że dłużniczka T. M., dokonując zniesienia współwłasności przedmiotów objętych wspólnością ustawową małżeńską i przyznając mu na wyłączną własność pojazd marki M. (...), a więc czynności nieodpłatnej, działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, nie jest istotna i nie może zmierzać do uwolnienia pozwanego od odpowiedzialności wobec powoda jako wierzyciela jego żony. Nawet jeśli chroniona skargą pauliańską wierzycielność podlega ocenie przez pryzmat przesłanek przewidzianych w art. 530 k.c., to przyjmuje się, że w przypadku uzyskania przez osobę trzecią korzyści majątkowej na podstawie nieodpłatnej czynności prawnej stan świadomości osoby trzeciej w omawianym zakresie nie ma znaczenia z uwagi na treść art. 528 k.c. (zob. W. Popiołek [w:] K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, 2009, s. 219; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1263).

Zdaniem Sądu, skutek dokonania zaskarżonej czynności prawnej obejmującej nieodpłatne zniesienie współwłasności i podział majątku dorobkowego doszło do pokrzywdzenia strony powodowej. Zgodnie z art. 527 § 2 k.c. czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. Stan niewypłacalności występuje również wtedy, gdy egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie prowadzi do zaspokojenia wierzyciela.

Należy wyraźnie zaznaczyć, iż okoliczności składające się na ocenę pokrzywdzenia wierzycieli ocenia się nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili wystąpienia wierzyciela ze skargą pauliańską (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001r., sygn. akt V CKN 280/00, LEX nr 52793; wyrok z dnia 23 lipca 2003r., sygn. akt II CKN 299/01, LEX nr 121702; wyrok z dnia 29 czerwca 2004r., sygn. akt II CK 367/03, LEX nr 174173), a w razie zajścia zmian w tym zakresie – według chwili orzekania. W innym wyroku z dnia 15 czerwca 2005r. (sygn. akt IV CK 806/04, LEX nr 177223) Sąd Najwyższy stwierdził, że o uwzględnieniu powództwa ze skargi pauliańskiej rozstrzyga nie chwila powstania pokrzywdzenia, lecz okoliczność, czy istnieje ono w chwili orzekania. Wynika to z samej istoty skargi pauliańskiej. Odpadnięcie przesłanki „pokrzywdzenia” oznacza, że wierzyciela nie ma przed czym „bronić”. W nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego również podkreśla się, że miarodajną chwilą dla ustalenia, czy dokonana przez dłużnika czynność powoduje pokrzywdzenie wierzyciela jest istnienie stanu pokrzywdzenia wierzyciela na dzień orzekania w sprawie wszczętej takim powództwem. Ocena zasadności skargi pauliańskiej wymaga ustalenia, czy pokrzywdzenie wierzycieli zachodzi w chwili orzekania. W innym momencie nie wiadomo bowiem, czy prawo zaspokojenia doznało uszczerbku. Miarodajnie można to ocenić dopiero w chwili poszukiwania zaspokojenia (zob. wyrok z dnia 19 lutego 2010r., sygn. akt IV CSK 303/09, LEX nr 852580, z dnia 5 marca 2008r., sygn. akt V CSK 471/07, LEX nr 393871).

Podsumowując powyższe uwagi, należy stwierdzić, że rzeczywista niewypłacalność dłużnika lub jej wyższy stopień musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą paulińską i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy, należy zauważyć, że wierzycielność wynikająca z wyroku Sądu Okręgowego w (...)z dnia 6 marca 2012r. w sprawie IV Pa 7/12 od przeszło dwóch lat była egzekwowana w ramach

postępowania Km 497/12, a czynności podjęte przez komornika nie doprowadziły do całkowitego zaspokojenia roszczenia powoda z tego tytułu wykonawczego. Oznacza to, że posiadany przez dłużniczkę T. M. majątek nie był wystarczający, aby doprowadzić do wywiązania się z zobowiązania i przynieść całkowite zaspokojenie wierzytelności powoda. Oddając nieodpłatnie na wyłączną własność pozwanego samochód marki M. (...), T. M. wyzbyła się trwałego i wartościowego składnika majątku, z którego można byłoby wyegzekwować w całości wynikającą ze wskazanego wyroku należność przysługującą powodowi.

Powyższe okoliczności pozwalają uznać, że kwestionowana w niniejszym postępowaniu czynność prawna została dokonana z pokrzywdzeniem powoda.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał za bezskuteczną wobec powoda umowę nieodpłatnego zniesienia współwłasności i podziału majątku dorobkowego zawartą w dniu 7 kwietnia 2010r. w zakresie samochodu marki M. (...) z 2004r. w celu ochrony i zaspokojenia wierzytelności w wysokości 1.963,33 złotych, o czym orzeczono na podstawie art. 527 § 1 i 2 k.c. przy zastosowaniu art. 530 k.c. i art. 528 k.c. (vide: pkt II sentencji wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, że zachodzi w niniejszej sprawie szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający nieobciążanie powoda kosztami procesu na rzecz strony pozwanej.

Po pierwsze, część wierzytelności, które miały być chronione skargą pauliańską, zostały stwierdzone prawomocnymi wyrokami sądu (w sprawie Sądu Rejonowego w (...)I C 80/11 i w sprawie Sądu Rejonowego w (...)IV Pm 23/10), a łącznie wierzytelności z tych tytułów wynosiły ok. 41.000 złotych. Początkowo także w sprawie Sądu Okręgowego w (...)IX Ca 187/12 zasądzono od dłużniczki T. M. kwotę 57.300 złotych, ale na skutek skargi kasacyjnej i uchylenia sprawy do ponownego rozpoznania prawomocnie oddalono powództwo. Fakt, że ostatecznie ochronie w drodze powództwa ze skargi pauliańskiej poddano jedynie wierzytelność w kwocie 1.963,33 złotych, wynikał tylko z tego, że w toku niniejszego postępowania doszło do przymusowego zaspokojenia w ramach postępowania egzekucyjnego pozostałych wierzytelności.

Po drugie, powodem w niniejszej sprawie jest syndyk masy upadłości spółdzielni postawionej w stan likwidacji, a więc podmiot, do którego należy próba maksymalnego odzyskania wierzytelności upadłego. Dłużniczka, jako Prezes Zarządu upadłej Spółdzielni, stanęła pod szeregami zarzutów i roszczeń finansowych. W ich rezultacie wyzbyła się całego majątku na rzecz męża, aby uniemożliwić zaspokojenie przyszłych wierzytelności. Stwarzało to uzasadnioną podstawę do wystąpienia z niniejszym pozwem. Fakt, że ostateczna kwota wierzytelności okazała się znacznie niższa niż pierwotnie zakładano, nie podważa trafności powództwa co do samej zasady (vide: pkt III sentencji wyroku).